

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

Emilia Galotti

Traducere din limba germană de:
Elena van Dallen

Lessing - viața, gloria, eternitatea

Fondatorul unui nou curent în literatură, Lessing a influențat literatura germană și cea europeană deopotrivă, stabilind noi repere în modul de gândire și percepția temelor folosite în scrierile sale.

Scriurile lui Lessing, mai presus de toate, au izvorât din nevoile timpului său. Sursele sale de inspirație și-au aflat originile în istoria poporului și a nevoilor oamenilor timpului său.

Condus de o deosebită profunzime a gândirii, Lessing se distinge prin seriozitate și ardoare. De altfel el ar fi afirmat la un moment dat: „m-am născut să lupt cu diavolii prin furtuni, și de aceea scrierile mele sunt atât de zgromotoase și furtunoase”.

Pentru a înțelege influența lui Lessing în Germania și în literatura europeană este suficient a-l alătura lui Goethe sau Schiller. De altfel Germania se poate lăuda cu aceste trei mari nume ale literaturii sale. Lessing, liderul mental ce a călăuzit calea spre succes a lui Goethe și a deschis drumul în literatură pentru Schiller.

Timp de 30 de ani, o perioadă neagră de anarhie și regres a pus stăpânire asupra Germaniei. Când în sfârșit prin Tratatul de la Westfalia, pacea a fost restaurată în 1648, Germania s-a trezit fără vlagă spirituală și vigoare literară. Nevoile materiale ale țării au absorbit în totalitate energiile mentale iar muzelor nu li se putea cere mare lucru. Sentimentul național, aproape dispărut, ignorat de către clasele nobiliare, a fost folosit de unii principi pentru a încerca să descopere adevărății poeti sau literați de care

națunea avea mare nevoie pentru primenirea intelectuală. Era nevoie de ceva mult mai puternic și mai îndrăzneț pentru a risipi apatia de un secol, însă reforma intelectuală întârzia să apară.

Născut la 22 ianuarie 1729 în Camenz, un orașel din Saxonia, Lessing, fiu de pastor talentat și cu principii puternice și verticale, își face apariția într-o lume săracită de literați.

Fiind primii ani ai secolului al XVIII-lea, când Germania fusese devastată de războaie și diferite proteste forțând oamenii să abandoneze total orice repaus mental sau înclinație spre literatură, Lessing practic, avea să deschidă interesul pentru litere și învățătură.

Deschis pentru învățare și meditație, urmează în tăcere învățările tatălui său, absolvind școala din satul natal, continuând apoi școala publică din Meissen, ca mai apoi să acceadă la Universitatea din Leipzig.

Înzestrat cu o voință de nestăvilit, și în urma divergențelor cu părinții săi, având diverse apariții editoriale pasagere, precum și de scenă, ajutat fiind de Frau Neuber, directoarea teatrului Leipzig ce îl ajută să monteze o mică încercare literară de-a sa „*Tânărul savant*”, Lessing, presat prin diverse metode de tatăl său să urmeze teologia, abandonează principiile familiei și, nedorind să fie o povară pe umerii acesteia, decide să intre în lumea editorială plecând la Berlin, convins că voința sa de neclinit și o minte liberă îl vor ajuta să-și descopere propriul drum în viață.

La abia 20 de ani ai săi se stabilește la Berlin, în ciuda protestelor părinților care îi cer numai decât întoarcerea sa acasă, convinși fiind că dacă se putea întâmpla ceva mai rău pentru fiul lor este aceea de a activa în domeniul literal-

teatral. Obținând slujbe plătite cât să-și ducă traiul, Lessing refuză să se întoarcă în sâmul familiei. Prin diversele sale întreprinderi literare, capabil să traducă din spaniolă și italiană, și lărgește cunoștințele despre literatură și viață. Prin funcția căpătată de redactor literar, vine în contact cu diversi intelectuali ai vremii, opiniiile sale fiind apreciate des în cercurile vremii, căpătă credit iar judecata sa devine un reper moral de neignorat. De o atenție deosebită beneficiază un mic volum de poezii publicat în 1751.

Cât timp rămâne la Berlin își risipește geniul pe diverse tratate și scrieri care îl epuizează psihic până la izolare. Astfel decide pe neașteptate să părăsească orașul instalându-se practic și fără prea multă premeditare în Wittenberg. Biblioteca Universității fiind prietena sa de zi cu zi. Fiind o universitate cu profil teologic, atenția lui Lessing este atrasă în principal de acest subiect, menit să-l urmărească mulți ani de acum încolo.

Întors la Berlin își reia vechile obiceiuri și relații, fiind la fel de ocupat ca și mai înainte. Numai că de această dată cunoștințele sale sunt mai vaste și mai coapte. Publică în mai multe volume scrierile sale, piese de teatru, o încercare de roman, diverse lucrări literare, privit fiind de această dată cu admirație de potentații vremii.

Ani plini de realizări au urmat pentru Lessing.

În 1765 scrie prima sa încercare teatrală de seamă „*Domnișoara Sara Sampson*”. Un succes imens îi deschide drumul către o nouă viziune literară, reînviind dragostea sa pentru teatru. Dispare din nou, fără preaviz, din Berlin.

Se pare că Leipzig îl atrage încă o dată. Diverse planuri de călătorie împreună cu un bogat negustor îl fac pe acesta să părăsească pentru moment viața sa literară.

Dezamăgit, datorită războiului, de pierderea prieteniei cu poetul Von Kleist, acesta fiind cantonat în Leipzig, Lessing se întoarce trei ani mai târziu la Berlin unde își recapătă vechile obiceiuri.

Vestea morții celui mai bun prieten al său Kleist, îl afectează grav și decide că este timpul pentru o schimbare majoră în viață.

Un an mai târziu, Lessing, împiedicat de dificultățile financiare și copleșit de atmosfera plăcătoare din Berlin acceptă invitația unui grup de bogăți de a înființa un teatru național. Scutit astfel de problemele financiare, se dedică acestui plan încercând să pună în aplicare planurile sale mărețe pentru cultivarea artelor. În cel mai bun caz, consideră că nu are nimic de pierdut și părăsește Berlinul fără regrete. Fără prea mari speranțe și bănuind că noua sa preocupare s-ar putea să-l dezamăgească, lucru ce s-a și petrecut de asemenea, pune bazele unui jurnal critic teatral. Un ghid nemaipomenit pentru tinerii artiști interpreți. Critica vizavi de jocul de scenă, diversele interpretări personale legate de performanța actorilor, managementul defectuos al teatrului, jocurile de culise, scenele de gelozie pasagere, vanitatea artiștilor, toate acestea subminează puterea de implicare a lui Lessing. Înainte de sfârșitul primului an al proiectului său teatral, speranțele se năruiesc iar creditorii fac coadă la ușa sa. Datoriile cresc și, inevitabil, teatrul își închide în cele din urmă porțile.

Sufocat de datorii și fără salariul promis, Lessing constată că nici resursele biblioofile din extraordinara sa

bibliotecă nu ar ajunge dacă ar fi valorificate pentru a stinge aceste datorii.

Îngreunat de nevoile materiale acceptă postul de bibliotecar al bibliotecii Wolfenbüttel. Ducele însuși, recunoscându-i valoarea, caută a-l convinge să rămână la curtea sa, permîțându-i să folosească biblioteca curții ca pe cea personală. Primind cu reticență postul, Lessing rămâne nedecis, condus de dorința sa de libertate spirituală.

O nouă imagine înțoarce paginile vieții sale. La aproape 40 de ani întâlnește sufletul său pereche – Madame Koenig. Vaduvă, implicată în afacerile răposatului, diversele complicații amână destinul celei ce-i fură inima. Considerată singura ce-i poate înțelege sufletul, aspirațiile și sentimentele, Koenig reușește, în ciuda problemelor apărute, în ciuda programului potrivnic, să-i câștige definitiv inima.

Cu gândul la iubirea vieții sale, Lessing scrie drama „*Emilia Galotti*”.

Câțiva ani mai târziu, în 1776, se hotărăște să-și unească destinul cu femeia vieții lui.

Destinul însă, lovește fatalmente doi ani mai târziu când soția și copilul sunt luați de soartă.

Demoralizat psihic, Lessing găsește puterea de a-și promova ideile nobile și valorile spirituale dobândite. Acest lucru se observă și în lucrarea sa de maturitate „*Nathan înțeleptul*”.

La acel moment tendințele sale spre ideal nu sunt înțelese pe deplin. Sănătatea sa devine extrem de fragedă, moartea soției accentuându-i spiritul și fizicul, deopotrivă. Consecințele nu întârzie să apară. Scrierile sale trezesc suspiciuni chiar printre prieteni, fiind primul om din secolul său ce promovează doctrina modernă de progres, dragoste și toleranță.

Emilia Galotti

Personajele

EMILIA GALOTTI

ODOARDO ȘI EMILIA GALOTTI – părinții Emiliei

HETTORE GONZAGA – prinț de Guastalla

MARINELLI – șambelanul prințului

CAMILLO ROTA – unul dintre consilierii prințului

CONTI – pictor

CONTELE APPIANI

CONTESA ORSINA

ANGELO – un bandit

Cățiva servitori

ACTUL I

Scena – un cabinet al prințului

Scena 1

Prințul, un camerist

Prințul: (așezat la o masă de lucru plină cu corespondență și alte hârtii, râsfoiește câteva dintre ele):

Jalbel! Nimic altceva decât jalbe! Petiții, nimic altceva decât petiții!... Tristă îndeletnicire; și, pe deasupra mai suntem și invidiați!... Dacă am putea să-i ajutăm pe toți, zic eu, atunci chiar am fi de invidiat... Emilia? (*în vreme ce mai deschide una dintre petiții, uitându-se după semnătură*) O Emilia... dar o Emilia Bruneschi... nu Galotti. Nu Emilia Galottii!... Ce vrea această Emilia Bruneschi? (*citește*) Cere mult; foarte mult... Dar o cheamă Emilia. Se aprobă! (*semnează și sună; intră un camerist*) În anticameră nu-i încă nici un consilier?

Cameristul: Nu.

Prințul: Mi-am început ziua prea devreme. E o dimineată atât de frumoasă. Vreau să ies la plimbare. O să mă însoțească marchizul Marinelli. Trimite după el. (*cameristul ieșe*)... Tot nu mai pot lucra... Eram aşa de liniștit, cel puțin îmi închipuiam că sunt aşa de liniștit... Si deodată, o biată Bruneschi trebuie să se numească Emilia; și gata cu toată liniștea mea, s-a dus!...

Cameristul: (care intră din nou) Am trimis după marchiz. Iar aici, iată o scrisoare de la contesa Orsina.

Prințul: De la Orsina? Pune-o acolo.

Cameristul: Curierul ei aşteaptă.

Prințul: Îi voi trimite eu răspunsul, dacă-i nevoie de vreunul... Dar unde e contesa? E în oraș? Sau e la vila ei?

Cameristul: A sosit ieri în oraș.

Prințul: Cu atât mai rău... mai bine, voiam să zic. Atunci cu atât mai puțin e nevoie să mai aștepte curierul. (*cameristul ieșe*) Scumpa mea contesă! (*cu amărăciune, luând scrisoarea în mâna*) E ca și cum aş fi citit-o! (*o aruncă la loc*) ... Ei bine, am crezut că o iubesc! Câte nu credeam! Poate că am și iubit-o cu adevărat. Dar... a fost!

Cameristul (*care mai intră o dată*): Pictorul Conti vă roagă să-i îngăduiți...

Prințul: Conti? Pică tocmai bine; lasă-l să intre! O să m-abată de la gândurile care-mi stăruie în minte... (*se ridică*).

Scena 2 *Prințul, Conti*

Prințul: Bună dimineața, Conti! Cum o mai duci? Ce face arta?

Conti: Altejă, arta umblă după pâine.

Prințul: N-ar trebui, nu s-ar cădea să se întâmple aşa ceva, în micul meu ținut, cu siguranță, nu... dar artistul trebuie să și vrea să lucreze.

Conti: Să lucreze? Asta-i plăcerea lui. Dar dacă nevoia îl împinge să lucreze prea mult, își poate pierde numele de artist.

Prințul: Nu mă gândeam la multe, ci la mult, cu alte cuvinte, nu la cantitate, ci la calitate; puțin, însă cu stăruință. Dar, Conti, n-ai venit cu mâna goală?

Conti. Am adus portretul pe care mi l-ați comandat, înălțimea-voastră. Și-am mai adus unul pe care nu mi l-ați comandat: însă, fiindcă merită să fie văzut...

Prințul: Și care-ar fi portretul acela, primul?... Abia dacă mai pot să-mi amintesc...

Conti: Contesa Orsina.

Prințul: Într-adevăr!... Doar c-a fost comandat cam de multișor.

Conti: Frumoasele noastre doamne nu pot fi pictate în fiecare zi. De trei luni, contesa nu s-a putut hotărî să pozeze decât o singură dată.

Prințul: Unde sunt tablourile?

Conti. În anticameră: le-aduc.

Scena 3

Prințul

Prințul: Portretul ei!... Fie!... Portretul ei, nu e totuși ea însăși. Și poate că voi regăsi-n portret ceea ce nu mai întrevăd în original... Dar nici n-aș vrea să regăsesc... Și pacostea asta de pictor! Ba chiar cred că l-a pus chiar ea la cale, l-a momit. Și de-ar fi aşa! Dacă un alt chip al ei, pictat cu alte culori, pe alt fundal... ar vrea să-și facă iarăși loc în inima mea? Cred cu adevărat că aş fi mulțumit. Când o iubeam mă simteam aşa de ușor, eram aşa de vesel, aşa de șturlubatic, zburdalnic, nebunatic, liber... Acum sunt tocmai pe dos... Dar nu, nu, nu! Plăcut sau neplăcut, e mai bine aşa cum sunt acum.

Scena 4

*Prințul, Conti cu tablourile, rezemând unul dintre ele
de un scaun*

Conti (*așezându-l pe celălalt cu fața spre prinț*): Vă rog, Alteță, să țineți seama de limitele artei noastre. Multe dintre tainele cele mai seducătoare ale frumuseții rămân cu desăvârșire în afara hotarelor artei... Dar, apropiati-vă!...

Prințul (*după o scurtă cercetare*): Desăvârșit, minunat, Conti; chiar desăvârșit... Vorbesc de artă, de penelul dumitale... Dar măgulitor, Conti, din cale-afară de măgulitor!

Conti: Originalul nu părea deloc de aceeași părere. Chiar dacă în fapt n-am măgulit mai mult decât trebuie să măgulească arta. Arta trebuie să picteze un chip aşa cum a